

[web culture] netiquette

useful rules of acceptable
behaviour for internet
services users

In this article, **Srdjan Janev** from PSC presents a concise set of guidelines and suggestions for Network Etiquette (Netiquette) which organizations may take and adapt for their own use. It also functions as a minimum set of guidelines for individuals, both users and administrators.

In the past, the population of people using the Internet had "grown up" with the Internet, were technically minded, and understood the nature of the transport and the protocols. Today, the community of Internet users includes people who are new to the environment. These "Newbies" are unfamiliar with the culture and don't need to know about transport and protocols. In order to bring these new users into the Internet culture quickly, this Guide offers a minimum set of behaviors which organizations and individuals may take and adapt for their own use. Individuals should be aware that no matter who supplies their Internet access, be it an Internet Service Provider through a private account, or a student account at a University, or an account through a corporation, those organizations have regulations about ownership of mail and files, about what is proper to post or send, and how to present yourself.

For many years the Petnica Center has been very active in promotion of web culture and resources among school teachers and students and this article is aimed mostly for them.

The article is organized into three sections: One-to-one communication, which includes mail and talk; One-to-many communications, which includes mailing lists and NetNews; and Information Services, which includes ftp, WWW, Wais, Gopher, MUDs and MOOs n

duze)a u vezi sa priklju-enjem i slanjem po{te na ove liste. Proverite lokalne informacione resurse pre no {to poku{ate da prona |ete informacije na Internetu. Postoji izvestan broj datoteka koje se periodi-no {alju na news.answers, sa pregledom Internet mailing lista i kako da se na njih pretplatite.

Sa-uvajte poruke o pretplatama za mailing liste po{to se tu obi-no nalaze i uputstva kako da se sa njih odjavite.

Proverite sadr`aj poruke pre nego {to je po{aljete. Vodite ra-una da jednom poslatu poruku nije mogu}e vratiti/povu}i. ^ak ni va{ sistem administrator ne}e mo}i da je poni{ti.

Pa`ljivo koristite *reply-to* opciju kad odgovarate na poruke u mailing listama. *Auto-reply* je proslediti odgovor svim -lanovima liste, {to -esto nije po`eljno. *Auto-reply* je koristan za komunikaciju unutar preduze}a, ali je iritiraju}i kada se odnosi na celo-kupnu mailing listu.

Ne upu}ujte velike datoteke na mailing liste kada je URL (linkovi, FTP verzije, ...) dovoljan.

Ukoliko datoteke {aljete iz vi{e delova, uskladite to sa op{tim stavom liste.

Razmotrite mogu}nost obustavljanja pretplate ili postavljanja "*nomail*" opcije (ukoliko lista to nudi) kada ne mo`ete du`e vreme proveravati svoju po{tu.

Neke od mailing lista su privatne. Ne upu}ujte poruke na te liste ukoliko niste pozvani. O sadr`aju tih lista ne obavestavajte {iru javnost.

Ukoliko upadnete u raspravu, svakako se zadr`ite na predmetu umesto na li-nostima koje u-estvuju u raspravi (ne u-ite od doma}ih politi-ara).

VODI- ZA NETNEWS GRUPE -> NetNews je sistem koji se distribuira {irom sveta i omogu}ava komunikaciju o raznim specifi-nim temama. Podeljen je hijerarhijski, a glavna podela je slede)a: **sci** - nauka; **comp** - ra-unari; **news** - diskusije koje se ti-u samih NetNews-a; **rec** - rekreativne aktivnosti; **soc** - op{ta dru{tvena pitanja; **talk** - duga-ke, neprekidne diskusije; **biz** - vesti u vezi sa biznisom; **alt** - alternativna hijerarhija. Postoje i regionalne i nacionalne hijerarhije, a i hijerarhije koje su {iroko distribuirane kao {to je **Bionet**. U poslednje su tu i humanisti-ke nauka, a vremenom }e biti i drugih.

U `argonu NetNews-a "*posting*" ozna-ava slanje novog -lanka grupi ili odgovor na -lank koji je neko drugi poslao. "*Cross-posting*" ozna-ava slanje poruke ve}em broju grupa. Ukoliko uvedete *cross-posting* u svoju grupu ili aka ozna-ite "proslediti dalje", upozorite -itaoce o tome! Oni }e uglavnom pretpostaviti da je poruka poslata specifi-noj grupi i da }e njihova reagovanja ostati unutar te grupe.

Ako smatrate da }e -lank zanimati vi{e News grupa, koristite *crosspost* umesto da ga pojedina-no prosle |ijete svakoj grupi.

Pro-itajte sve informacije o diskusiji koja je u toku (ovo nazivamo *nit*) pre nego {to po{aljete odgovor. Izbegavajte slanje poruka tipa "i ja" ukoliko se radi o odobravanju sa op{tim tokom (niti).

Nove poruke u niti (temi) bi morale da sadr`e vi{e od citiranja prethodnih.

Koristite mail ako odgovor {aljete jednoj osobi. Zapamtite da se poruke u News grupama globalno distribuiraju i da ceo svet verovatno nije zainteresovan za va{ li-ni odgovor. Me|utim, ne oklevajte da poruku po{aljete ako se radi o stvari koja je od op{teg interesa za sve u-esnike News grupe.

Pre nego {to postavite neko pitanje, probajte da odgovor prona |ete koriste}i dostupne izvore kao {to su uputstva za ra-unare, novine, help datoteke itd. Pitanja upu}jena News grupi tipa "gde se nalaze odgovori..." uglavnom uzrokuju mrzovoljne "RTFM" odgovore (tj. pro-itaj uputstva, mada je mogu}e da dobijete i daleko o{trije odgovore).

I pored toga {to postoje News grupe koje prihvataju oglava}anje, oglava}anje proizvoda koji nisu bliski temi smatra se nedozvoljenom aktivno}u.

Ukoliko ste poslali ne{to {to se nije odmah pojavilo u News grupi, budite strpljivi - nemojte odmah misliti da poku{aj nije uspeo i ponoviti slanje.

Neke grupe dozvoljavaju (a neke i odobravaju) po{tu koja bi se u drugim okolnostima smatrala donekle neukusnom. Ipak, ne postoji nikakva garancija da je svi ljudi koji -itaju materijal te grupe odobravati isto {to i vi. Da biste izbegli takve probleme, kriptujte svoje poruke opcijom *Rotate* (koja rotira sve karaktere u va{ojoj po{ti za 13 mesta).

Grupe koje diskutuju o knjigama ili filmovima obavezno obele`avaju poruke koje sadr`e i zna-ajne informacije o sadr`aju ili raspletu kao "*spoilers*". Unesite tu re- u sa`etak (*subject*). Mo`ete da ostavite prazne redove na po-etku poruke da biste prikriili sadr`aj ili mo`ete da ga rotirate.

Slanje poruka putem anonimnih servera prihvatata se u nekim News grupama ali izaziva negodovanje u drugima. Poruka koja nije prikladna kada se {alje sa potpisom ostaje neprikladna i kada se {alje anonimno.

Ukoliko {aljete -lank grupi koja ima moderatora (urednika), o-ekujte izvestan zastoj pre no {to se va{a poruka prika`e. Moderator }e eventualno izvr{iti neke izmene da bi va{u po{tu uskladio sa op{tom niti diskusije.

Falsifikovanje novinskih -lanaka nije prihvatljiva praksa.

Informacioni servisi (Gopher, Wais, ftp, telnet)

UVOD -> Generalno, Internet je zatran novim i raznovrsnim informativnim servisima. GOPHER, WAIS, MULTI-USER DIMENSIONS (MUD), zatim MULTI-USER DIMENSIONS koji je *Object Oriented* (MOO) samo su deo nekih novih servisa.

Ne zaboravite da svi ovi servisi imaju vlasnike. Oni koji snose tro{kove rada tih servisa postavljaju i pravila u vezi sa upotrebom. Informacije koje servisi nude mogu da budu besplatne, ali ne moraju.

PREPORUKE -> Upoznajte se sa konvencijama koje se koriste za izdavanje informacija tokom sesija. FTP sajtovi obi-no imaju datoteke pod imenom README u korenskom direktorijumu koji sadr`i informacije o raspolo`ivim datotekama, pravima pristupa i autorskim pravima.

Ukoliko nisu uklju-eni sistemi za proveru i sigurnost, informacije koje {aljete sistemu bi}e prikazane na Internetu a time i neza{tjene od falsifikata.

S obzirom da se Internet globalno rasprostire, informativni servisi mogu da odra`avaju vrstu kulture i stila `ivota koji se drasti-no razlikuje od sredine u kojoj `ivite i/ili radite. Sadr`aj koji je za vas neprihvatljiv mo`e da poti-e sa podru-ja u kojima je to prihvatljivo. Budite otvoreni i bez predrasuda.

Razmotrite mogu}nost rastere}enja sistema na popularnim sajtoovima tako {to }ete izbegavati najve}e gu`ve. Prijavljujte se kada su sistemi manje optere}eni. Kada su popularni serveri preoptere}eni, koristite pomo}ne (*mirror*) i manje optere}ene servere.

Nemojte koristiti tu |i FTP sajt radi deponovanja materijala koji biste `eleli da drugi ljudi preuzmu. Ovo se zove "*dumping*" i ne smatra se za prihvatljivo pona{anje.

Kada imate problema sa nekim sajtom i zatra`ite pomo}, navedite {to vi{e informacija radi lak{eg otklanjanja problema.

Kada praviate sopstveni informativni servis, kao {to je *homepage*, proverite kod svog lokalnog administratora koje su smernice i pravila na snazi.

Virtualni interaktivni servisi

Kao i u ostalim slu-ajevima, upoznajte se sa kulturom izvesne grupe i dr`ite se njenih op{tih pravila. Potra`ite uvodna uputstva tokom. Ona se mogu nalaziti na prate}em FTP serveru.

Prilikom prijavljanja, uputite jedan op{ti pozdrav u-esnicima. Lo{a je praksa svakoj osobi na pojedinom kanalu pojedina-no uputiti "pozdrav".

Upozorite u-esnike kada nameravate da {aljete veliku koli-inu informacija. Ukoliko svi pristanu da ih prime, mo`ete da ih po{aljete, ali slanje ne`eljenih informacija bez prethodnog upozorenja se smatra neu-itivim, ba{ kao i kod elektronske po{te.

Vodite ra-una da mo`e da se desi da ljudi koje ne poznajete ne`ele da razgovaraju sa vama.

Ukoliko ose}ate potrebu da po{aljete privatne poruke ljudima koje ne poznajete, onda morate da budete spremni na to da su oni ili zauzeti ili jednostavno ne`ele da }askaju sa vama.

Lo{a je praksa insistirati na tome da vam korisnici grupe daju li-ne informacije, kao {to su pol, starost, lokacija itd. Kada ste sklopili poznanstvo sa drugim korisnikom, ova pitanja mogu da budu prihvatljiva, ali mnogi ljudi nerado daju ovakve informacije osobama koje ne poznaju.

Ukoliko korisnik upotrebljava nadimak ili pseu-donim, po{tujte njegovu potrebu za anonimno}u. ^ak i ukoliko ste vi i ta osoba vrlo bliski, pristojnije je koristiti njegov nadimak. Nemojte navoditi njegovo/njeno pravo ime online bez odobrenja n